

47. NOVOLETNO SREČANJE SLOVENCEV VIDEMSKE POKRAJINE IN POSOČJA,

Spoštovani zbrani!

Ko sem se poučevala o zgodovini že skoraj polstoletne tradicije novoletnih srečanj Slovencev iz Posočja in Videmske pokrajine, sem videla, da so na mestu, ki ste mi ga namenili danes, stali zelo ugledni Slovenci. Zato sem toliko bolj ponosna in počaščena, da ste me povabili medse.

Rada sem med ljudmi, ki imajo posebno zgodovino, saj jim to daje poseben značaj. In zgodovina teh krajev je nedvomno posebna. Dogodki iz preteklosti so zelo surovo in popolnoma nenaravno pretrgali povezave med ljudmi na obeh straneh meje. Prekinili prometne, gospodarske, socialne tokove. Niso pa mogli uničiti občutka pripadnosti svojemu narodu, niso torej uničili slovenstva v tistih, ki so ostali na drugi strani, v Italiji, in domačinom niso uničili občutka, da so tisti za mejo še vedno slovenski, naši. Kot tudi niso uničili odločenosti, da se mora manjšina ohraniti, z vsemi svojimi značilnostmi in pravicami.

Po svetu živi več kot 600 tisoč Slovencev, skoraj 100 tisoč v Italiji. Odkar pomnim, so bile pravice slovenske manjšine v Italiji ena od pomembnih točk odnosov med državama. In odkar pomnim, si je slovenska manjšina upravičeno in krčevito prizadevala za ohranjanje teh pravic – jezika, šole, dvojezičnih napisov, televizijskih in radijskih programov, časopisa, financiranja kulturnih in drugih programov in podobno.

Tako je še danes. Zaradi številnih odprtih vprašanj, ki še vedno obstajajo, je obravnavanje slovenske manjšine še vedno pomembna tema dvostranskih odnosov in prizadevanja se nadaljujejo.

Le da se osebno sedaj veliko bolj zavedam dejstva, da za ohranjanje pravic manjšin ni dolžna skrbeti izključno država, v kateri manjšina živi, temveč je za ohranitev njenega obstoja in napredek potrebna zelo velika podpora tudi s strani matične države.

Italija IN Slovenija, torej. Zato bi si na tem mestu dovolila apelirati na obe državi, pa ne le na oblasti, marveč na vse, ki se kakor koli srečujejo z manjšinskimi vprašanji, da naredijo vse, kar lahko, da manjšine zaščitijo, jim dajo veljavo in pomen. Da promovirajo doprinos, ki ga imajo za podobo celotne Evrope.

V 21. stoletju, v Evropski uniji, ki je prostor brez meja, najbolj razvit del sveta v smislu demokracije in zaščite človekovih pravic, se moramo toliko bolj zavedati dejstva, da manjšine ne odvezemajo, temveč krepijo. Pa ne le, da ekonomsko in kulturno krepijo državo, v kateri delujejo, temveč povsem neposredno krepijo evropsko idejo združenosti v različnosti, življenja v sožitju.

Ohranjanje slovenskega jezika, spodbujanje razvoja slovenskega šolstva na območju, kjer živijo manjšine je enako pomembno tako zaradi krepitve slovenskega naroda in slovenske identitete, kot tudi zaradi obogatitve italijanskega naroda.

Posebej je to pomembno za vzgojo mladih, ki se morajo zavedati, da si bodo svojo prihodnost morali krojiti s širino, strpnostjo in prevetrenimi idejami, če naj bo ta uspešna.

Žal se trenutno ozračje kot posledica zaporednih kriz, na katere v Evropi vse prepočasi iščemo odgovore in rešitve, obrača v drugo smer, v zapiranje in izolacijo. To vsekakor ni recept za napredek. Prav zato pa so srečanja, kot so vaša tradicionalna novoletna, tako zelo pomembna. Predstavljajo neposredno krepitev stikov, omogočajo izmenjavo mnenj, širjenje mreže zaupanja, iskanje novih možnosti sodelovanja.

Evropska unija sicer nima skupne in enotne zakonodaje za področje obravnave manjšinske problematike, prepušča jo v večji meri meddržavnim dogovorom in ureditvam. Tukaj naj omenim, da je prav zaradi tega največkrat težko konkretno pomagati z evropske ravni, ko se name kot na članico Evropskega parlamenta s kakšnim problemom obrnejo manjšinske organizacije.

Rada pa bi poudarila, da poleg denimo zaščite določenih splošnih pravic, na evropski ravni vendarle obstajajo mehanizmi, ki lahko močno vplivajo na krepitev vezi. To so denimo projekti čezmejnega sodelovanja in različni razpisi, ki so lahko bistvenega pomena tudi za manjšine. Mislim, da je dobra podlaga tudi program sodelovanja med Italijo in Slovenijo za obdobje 2014 do 2020.

Da pa je veliko odvisno od lastnih iniciativ, dokazujete Slovenci v Posočju s svojimi tradicionalnimi srečanji, ki so zelo pomembna za nadaljnjo krepitev stikov Slovencev Videmske pokrajine z matično domovino, in predstavljajo primer dobre prakse, ki bi ga bilo vredno posnemati še marsikje drugje.

Naj zaključim s priznanjem, da me je prav zabavalo, ko sem prebrala, kako zelo nekonvencionalnega darila je bil na vaših novoletnih zamejskih srečanjih vsako leto deležen matajurski župnik Pasqual Gujon: »šteke«
cigaret Filter 57. Ko sem se peljala proti Bovcu, me je za hip obšla misel, da bi jo prinesla – tako, za obuditev spomina. Ampak saj veste, morda bi to moja gesto kdo lahko razumel kot popolnoma neskladno z mojim nedavnim glasovanjem o novi evropski tobačni direktivi, v kateri smo se zavzeli za zdravo življenje.

Morda pa lahko te tradicionalne Filter 57 simbolično podarite spet čez 10 let: v spomin na pokojnega gospoda Gujona in kot dokaz, da ste ob 57. obletnici srečanja Slovencev premagali še zadnje filtre, ki so vas ovirali pri uresničevanju vseh zastavljenih idej in ciljev.

Ne dvomim namreč, da se boste, morda celo bomo, takrat spet srečali.

Kajti -

prijateljstvo, porojeno v težavah, ne more nikdar umreti. Tako je zapisal gospod Zdravko Likar, ki že štiri desetletja spremlja tole novoletno druženje.

In vi, vsi zbrani, ste dokaz za to.

Spoštovani Posočani, spoštovani Videmčani - Slovenci z obeh strani meje, pa tudi vsi tisti, ki morda niste Slovenci in morda ne iz teh pokrajin, a ste v srcu in v dejanjih predani nadaljevanju ohranjanja in širjenja prijateljstva -

hvala, ker vztrajate.